
Interview with Oleh Kostyk and others, Solotvin, part I (IF_Sol_09_019)

Name: Oleh Iaroslavovych Kostyk

Code: IF_Sol_09_019

Born: 1951

Gender: Male

Nationality: Ukrainian

School: Higher Education: Faculty of History, the Pedagogic Institute of Ivano-Frankovsk

Profession: Teacher

Migration: Taught at the village of Babcze.

Length: 123:57

Date: Середа, Серпень 12, 2009

Transcription:

Косик [Костик ?] Олег Ярославович, 1951 г.р.

Собирали: Ольга Владиславовна Белова

Елена Кушнир

00.00 Заходимо в дім інформанта, він показує герб Солотвіну. (См. Фото)

[О, у Солотвина есть герб?] Да. [Покажите, пожалуйста.]

Но это еще давний. Я не знаю. Сколько ему лет. Я когда-то занимался нумизматикой.

[А где это он мог быть, такая бляха? На какой-то двери или] Это было у поселковом совете, тогда называлось гмина, по-тутешнему. Но это герб не самого Солотвина, а именно здесь вот лес вырубывали лес, эти дубовые листья, два топора. [А ривир это что такое?] Герб. Герб. [Это на каком языке?] Это на немецком. 1918 года. Венгрия была, раньше было польско-литовское княжество, после Первой мировой войны эта территория отошла Польше, и 17 сентября 39 года, по пакту Риббентропа-Молотова, там они домовлялись, западные земли отошли Радянский Украине. [А можно мы потом ее с фотографируем] Запросто. [Пасиба]. Я когда-то занимался нумизматикой, я говорил, еще в школе. То у меня большая коллекция была. [А Вы сам здешний, да?] Да. [А учились где?] В пединституте иванофранковском им. Стефаника на ист. Фак-ту. А мать моя у 47 г. закончила Николаевский пед ин-т и ее сюда направили в Зап. Укр. учителем украинской мовы и литературы.

00.02 А потом она на пенсию вышла, а отец здешний, солотвинский.

(Спрашивает о нашем отношении к Шухевичу и Бендере. О.Я. считает УПА бандитами,

которых государство награждает медалями и орденами.) Я тут місцевий, і от дід, батьковий батько...

00.03 Радянська армія прийшла, німці відступили, і от там, де інтернат, був райком партії. Мій дід був столяр сам. Він там вікна зробив дома, і вікна вставляв. І за те, що він вікна вставляв, його бандити вбили. І я визажаю, що і Роман Шухевич, і Степан Бендера, і іже с німі були бандюги. Це банда була. Оце тут корінні, солотвинські, і от де Манява де, хто ж ті були визволителі. Вони ж не визволителі були. [Так у Вас тут, наверное, все перемешано, через дом одинУПА, другой радянский, третий....]УПА признають, хто УПА? Ті, хто їхні родичі були там у Бендери замішані,

00.04 а такої як армії, армії не було. Чому, пояснюю. У 39 році приєдналася Західна Украна до Радянської, у 41-му ... Ви розумієте по-українському? [Да, розуміємо.] Прийшли німці, і почали молодь вивозити у німечичну, значить, молодь, хлопці, мужчини почали ховатись в лісах, а в лісі вони копали яму, робити там землянку і ховалися. Тепер вони вже говорять, що вони боролись за Україну. Тоді, в 40-их роках, національного питання в їхній свідомості не було. Тоді вони ж не знали, за що, вони ховались

, німці прийшли. Ідуь німці, спіймали, відіслали в Німеччину, не зловили, сидять.

00.05 А їсти то треба щось. І ось вони по селах [Манява](#), [Марково](#), Монастирчани там, по селах ночью теля у людей забирали, корову, свиню виганяла. А як добре наїлися, то їм і девочек подавай. То тут корінне місцеве населення... От я наприклад вважаю. Що то були натуральні бандити. Тепер до вас друге питання до Вас, якщо ви ще не сформуливали свою думку про Шухевича...

00.06 А за що його Гітлер нагородив? Залізним хрестом першого ступеня з дубовими листками? А за що Шухевича Гітлер нагородив великою срібною медаллю за вірну службу вермахту? От вам вся ідеологія формування. Кому він - німцям - служив, він же був гаутман [?] СС, в СС, «Галичина» як була сформована була, а перед тим «Нахтігаль» була, очолював. Знаєте, чули. От і всьо. Я і моя сім'я, ми мого батька старший брат в от може мій син приїде, здоровий вищий за мене, то він у 39 році його призывали в армію як радянська армія сюда прийшла, його призывали в радянську армію.

00.07 Він з 41 по 45 відслужив в діючій радянській армії. І в 45 році, коли Будапешт і Прагу вони взяли. Тоді пару дивізій і пару армій перекинули на далекий схід, бо була війна не закінчилась, мілітаристська Японія була, то ви я історики добре знаєте, ліпше як я. І мій дядько там був. Орден червоної зірки дали за якійсь там заслуги, і цей дядько приїжджає сюда в Солотвин. Живе день, другий, третій, на четвертий приходять ті з лісу хлопці. Постукали, а він каже: «Що ви стукаєте, в мене двері відкриті». А він здоровий був. Вони сіли біля нього на ліжко і чоботи його міряють, сапоги. А він того взяв за шкірку та й викину каже. Тий каже: «Я заслужив ті чоботи та й босий ходить не буду». Вони почали возмущаться, він їм там добре дав, бо здоровий був. Коротше, він їх повикидав з хати. На другий день вечером він звідкись повертався, а вони з автомата очередь, з автомата шість куль, та ще й ножиком горло перерізали. То за яку Україну вони боролися? То є бандюги натуральні. Всьо, з цим питанням. [А ви про Краснополь...] Оце тут оця гора що там є вона називається Яршиця. А по старим легендам вона була вище у 12 ст. і гора розкололася і ссвув ґрунту був і гора посунулася і засипала частину Краснополя. А саме місто воно село.

00.09 А саме Краснополь називалося бо тут було красне поле, а от на Київській русі говорили красне поле - гарне поле. І ось на цьому красному гарному полі оселилися люди. Пізніше ці люди... ну вони люди в основному тут чим займалися?

Скотарством, збиральництвом і ліс, вироби з лісу, і по річці сплавляли ліс вниз. Пізніше, коли поселення сало більше, тут сіль добували, і з того що тут добували.. В 1662 році місто [Івано-Франківськ](#), він тоді називався Заболотье до 1662 року,

00.10 а щось ніхто ніде не згадує Заболотів, кажуть Станіславів. Я не признаю цю назву Станіславів. Є тут професор Грабовецький, може, ви чули. Грабовецький. Він мій вчитель, він

тоді був професором, коли я вчився в 70-их роках, то він тоже каже Станіслав, Станіслав. Говорять, Станіславів, а він Станіслав був. Бо князя Потоцького син був Станіслав і місто названо Станіслав. [А раніше було Заболотье?] Да, Заболотье, ото первинна назва поселення було. Чому? Тому що коли їхали, були чумацькі шляхи, купці різні їздили, то їздили з Рогатина, тому що.. Ргатин Гали Львів ще старші поселення. І вони їздили ще

00.11 на [Коломию](#), Чернівці і тут перед Івано-Франковськом, перед Станіславом, були болота, і от коли вони переїжджали болота, було поселення, за болотом було поселення, тому називали Заболотье. [Так Солотвин значит с 17 века?] Нет, Солотвин. Коли Івано-Франківськ, в 1662 році одержав Магдебурське право, його вже признали як місто, то вже але до того воно ще було поселення Заболотье раніше поселення було. Не можна з тієї дати 1662 року, дата заснування, не можна говорити. Не можна. Так само як Москва уже згадується в літописі а воно ж було до того часу. Так само й це. А Солотвіно коли Станіслав одержав Магдебурське право

00.12 у 1662 році і вже була назва Станіслав, то Солотвіно уже згадувалося у цьому у Манявському скиті тут жили, вже були монахи, то вот згадували у своїх книгах згадували Солотвин. Не **о**, а Солотвин. А Солотвіно є на Закарпатті, там є сольоні озера, купаться треба. То гарно. [А здесь соль добывали из чего? Откуда?] Из под земли. Рудники были соленые, потом эти рудники иссякли и еще коли мій батько був малим, у 1930 -их роках, то він ходив по сіль, тільки не по сіль, а воду сольону у Молотів, або у Старунів, там таке село є [Старуня](#).

00.13 То він звідти пацаном носив у великих бутилках, носив.... *сировиця* о, сировицю, на плиті воно випаровувалося, а сіль залишалась. Такі-то діла. [Вот Вы сказали, что здесь и украинцы, и евреи, и поляки, и немцы жили. Кого больше было?] Украинцев. Ну як вам сказати. До війни тут дуже багато було поляків і євреїв, євреїв було багато. Тут була єврейська община. У них свій костюл був. Бо той костюл, що ви там бачили, орієнтуєтесь? [Тот розовый, де спортзал?] Да, той розовий був польський костюл, там поляки, католики.

00.14 там он де базу зробили, там була кірха єврейська, а там дальше, то німецький костюл був. Тут біла і німецька община, але мало німців було, мало. [А вот греко-католическая церковь?] А греко-католицької тут не було, в житті не було. [А вот эта деревянная церковь?] А вот эта деревянная, написано, що вона була построена в 1903 році. Її строїли як православну церкву. Пояснюю, чому. Вхід в церкву, нас схід, на Київ. [И кресты на ней православные]. Да-да, православні, але я ніколи на ті хрести не дивлюся, бо поначіпляють ті хрести, а їх і самі попи не розуміють. От у мене є той піп, Василь той є, ну я з ним в дуже добрих відносинах, ми з ним сперечалися. Я кажу: «Ти, Васю, неграмотний. Кінчив духовну семінарію, підніми книги, почитай хоч, щоб хоч знав». - «Ти, - каже, - дуже мудрий».

00.15 От таке. А от я не закінчив свою думку. Вхід в церкву, якщо вона православна, туди, бо там Київ, там Київська Русь, православ'я звідки пішло. Значить, туди вхід в церкву. А якщо церква греко-католицька, то зараз я вам скажу ще за цю церкву... Греко-католицька церква, то вхід в церкву, як у ці двері (показує), бо там Рим. Рим. Туда ж Рим. Правда? І всьо, і більш нічого не треба пояснювати. [То вход на западную сторону, получается?] Да, на западную. На западную. [Лицом на запад] Да, лицом на запад, Греко-католицька, а у нас на восток, значить. Православна. [На восток потому, что Киев?] Да, потому что Киев. Киев, князь Володимир хрестили ж Русь, з Києва пішло.

00.16 І монастир манявський православний був. І от зараз на території нашого району області є баптисти, євангелісти, там різні теяїї, багато їх є - баптистів. Так само, наприклад, до 1960 року, так само як ми зараз на баптистів дивимося сміємося з них, так само тоді дивилися на греко-католиків. Розумієте? Тут греко-католицизм не був поширений. [А чому над ними сміялися?] Ну, тому що як над баптистами. Тому що спокон віку була православна віра і православна церква. І коли моя мама приїхала сюди і жила тут, в мене брат був Ігор. Напівгодини старший, ми двойнята були. Помер. Лікар був. Рак горла і помер. Не пив, не курив і помер. Вже три роки немає.

00.17 І цей же піп наш закінчив Ленінградську духовну семінарію. Я казав,

ми з ним спілкуємося. Він на мене дивиться, як... [Это вот этот Вася?] Нет, не Вася. Вася з Маняви. А цей Вахнюк. Як його звати? Ох забув, зараз нагадаю. Він закінчив семінарію, він грамотний мужик, іноді питання задає... Ні, правда на Ви цьому говорю. Кажу, не думайте, що ви мудріші за когось. Ходив же я до школи. То цей піп наш був православний. Коли закінчив Ленінградську духовну семінарію, вони ж там перед хрестом лягають і висвячуються як православний священник. І тут він раз, православний-православний, і тут раз - зима приходить, висвячують хати, і він приходить сюда

00.18 з дяком і з паламарьом приходить висвячувати хату і він уже греко-католик. А моя мама от тут стояла і каже йому: «Синок, я православна, як мене хрестили православною, так я і помру православною. А тебе висвячували...» І йому пояснює. А він стоїть, як дурак і слухає. Каже: «А тебе висвячували як православного, а ти зрадив свою віру і перейшов в греко-католицизм». А тому, хто переходив з православ'я в греко-католики давали 500 доларів премії. [А це коли було, недавно?] Недавно. Років 15 тому. [А, это не то, что после войны вот] Нет, це діюча церква, її увесь час ніхто не прикривав, вона весь час діяла. [Но вона була православна?] Православна, да.

00.19 А він тоді вже всьо, він став греко-католиком. А мама його так взяла за руку і каже: «Йди, синок, іди, ти зрадив свою віру, мені нема про що з тобою говорити». А той дяк там за хату утік, сміється-вмирає, Василь. [А что, Ваша мама не ходила в эту церковь?] Ні, і батько не ходив, і я ніколи не ходжу. І мої діти не ходять. Я атеїст. [Нет, а вот верующие православные, они перестали просто ходить?] Зразу на другий день стали католиками. Вибачте, що я так на свою націю так... Оце наш український народ - це є бидло. Ви згодні зі мною. Той сьогодні православний, завтра греко-католиц. І наші, у цього населення українського, така рабська покірність. Священник, священник, і ми тоже....

00.20 Я не ходжу в церкву і не ходив ніколи. Я, наприклад, атеїст. [А вот я хотела спросить про церковь, входы в церковь православную и греко-католическую. А вот у евреев вход тоже особенный?] Цього я не знаю, не можу відповісти. От за єврейську віру я не обізнаний, не можу вам пояснити. А у євреїв, от бачте, євреїв.. А ні, то в польський костіл вхід сюда. А там вхід тоже на восток. [Німецький?] Ні, не німецький, єврейський, єврейський костьол. Лицом к востоку. [А вот про это здание, где еврейская церква была, там что-то известно, когда это построили, кто?

00.21 Как оно выглядело раньше?] Так оно и выглядело. В гарному стані було. Воно... от мій батько солотвінський. Ще до 39-го року, за Польщі, то ходили євреї тут, то вона вже була збудовано, то вона дуже стара була. Це мій... Бо мого батька дід, це мій вже прадід говорив, що це вже та була збудована, і костьол був збудований. [А украшения там какие-то были на ней?] Я в 1980-му році, 81-82-му році був головою Солотвінської сільради. І от приїжджали навіть із Києва по справах релігії там то-сьо, і пару приїжджало євреїв. І ми туди ходили. І там ще були на стінах ікони. Фрески ще збереглись. Потім ще зробили там склад від цього ССТ.

00.22 Ну, торгаші зробили склад свій. Потім уже прийшла ненька Україна, і Возний, це у нас такий є бізнесмен, нормальний. Купив собі і робить, що хоче. Цемент там, склад зробив собі. Були там? Внутрі двері відкриваються, там цемент він хранить. І той бізнесмен, він молодший за мене на п'ять років, Богдан, він сам себе не поважає. Чому? тому що коли був у мене той гараж, і цемент мені був потрібен, я під'їхав туди на машині, а він стоїть такий, як бомж. Бере мішок на плечі і грузить мені цемент в машину... (Роздуми про те, як себе начальник не поважає, що сам виконує брудну роботу, не використовує своїх робітників). От, і він тоже в церкву ходить

00.23 він же ходе, молиться. Але ж якби він трошки сів-подумав, якщо ти ходиш в церкву, то це тоже є релігійно-культува споруда, то чого ж ти з неї зробив склад. І от кажуть, що москалі прийшли, руські прийшли, і церкви закривали, то робили, хрести валили. А ти ж патріот України, що ти робиш? [А вот фрески эти там что было нарисовано?] А я не помню, ікони?... [То есть люди, как фигуры или?] От я не помню, навіть не можу вам сказати. [А как по стенам или?] Да, по стенам, да. [А вот чего-то похоже на алтарь там не было? Вот как у нас в церкви] Нет, не было, уже вывезли алтарь давно-давно. Розграбили. Розграбили і вивезли. А це як стала в 91-му році ненька Україна, то вже дограбляли

00.24 що ще зберігалось при Радянській владі. А це тут прийнято говорити «Слава Ісусу Христу». [То це по греко-католицькі?] Да. А я їм завжди «Слава навіки Богу святому». А я їм відповідаю і сам завжди так першим здоровкаюся. В мене нема тут, я розумію людей, зі всіма живу нормально. [У євреїв свій священник був?] Да, рабін був. [А ви пам'ятаєте його?] Не, як там богослужіння закінчилася з початком війни. Як то 17 вересня 39-го року радянська влада прийшла, богослужіння відбувалося. Але вже коли німці, почалася друга світова війна, то євреїв вивозили

00.25 здавав тих євреїв хто? Українці. Щирі українці. Бо ж хто, німець прийшов бозна звідки, він не знає, а свої продавали один одного, той, той, давай, за шкірку і ведуть. Так що український народ дуже продажний.

[Запитує про нашу національність. Заходить зять інформанта з товаришем, вітаємося]

[Розповідали ли дедушка и папа про рабина?] Я не знаю. Нєт, за рабіна нічого не знаю. Хто був рабін, хто правив. [А ви якого року народження?] 51-го.

00.26 По рассказах могу, а так шоя ...От Степан Михайлович (Мається на увазі інформант Кузицин С.М. [interview [IF_Sol_09_018](#)]), він 41-го року народження.. Він на 10 років старше за мене. То він каже, що він був в УПА, в українській повстанській армії.. А я кажу: «Дурню, ти попід стіл ходив в п'ять років. Де ти був?» То ми з нього сміялися. А він знає місцями матеріал дещо. А так... То то він фантазує чи дійсно вірить?] Фантазує. [А вот он фотографию показывал нашим девочкам, что он там в форме]. Так у нас тут один був, то загинув, 46-го року, ходив у формі полковника, і на нього дивилися як на дурака, то він собі внушив, що він полковник.

00.27 (Представляє нас своїм знайомим і зятю)

[Степан Михайлович говорил, что он помнит рабина]. То він фантазує. Як він 41-го року народження, то де я вам можу зараз про німців говорити, що я бачив, як німці йшли, якщо я 51-го року народження. Ну, чи ви зараз би мені розказували, як німці під Москвою стояли! Так Стопа їх розказував, що він в УПА служив. А він вам не казав, що він сотником був? [Казав] (Сміється, аж заливається) А він по п'янці це розказує. Стьопа 41-го року. А куда він водив сотні - під стіл чи під табуретку, я не знаю. (Сміємося)

00.28 (Розмовляє про господарство з зятем та його товаришем, які були присутні кілька хвилин, під час нашої розмови, про те, як гуляли вчора та шашлики їли).

[А ще нам Степан Михайлович розповідав, як його мама вчилася в євреїв шити. Не чули таке? Це правда?] Це правда, що його мама, старша жінка, в єврея вчилася. Тут на селі були жінки, що вміли шити, і вона в них вчилася. Це правда. А то, що він фантазує... Він відслужив в морфлоті, не казав? [Ні] Його призвали в морфлот, якимось помилкою він попав у морфлот. Сфотографувався, через місяць його комісували за станом здоров'я. Больной, несчастный человек. І він каже, що він моряк.

00.29 Ну, моряк... Місяць відслужив. [Ну, нам казав тільки, що був сотником] В 41-му році він народився, а ці формування тут були так активно до 50-го року, до 49-го... То це в 8 років він був сотником? [Розповідає, що ми ходили зі Степаном Михайловичем на цвинтар, де поховані євреї]. Я не пам'ятає, де хто похований і не можу показати. Брехати я не буду, а він може! От знає там, наприклад, якусь там фамілію, і скаже, тут поховані. Ну, хто прийде, перевіре. Ніхто. [А евреи тут чем занимались?]

00.30 (Розмовляє про господарські речі з зятем, відволікається). Торгівлею. Ростовщиками були євреї. Торгівлею та більше нічим вони й не займалися. [Це свої магазини чи?] Так, свої магазини в них були. А магазин тоді називався ятка. Запишіть. Ятка - магазин. [Это любой магазин или?] Да, всі магазини ятками називались. Але були такі ятки вивозні, такі будки, і як іти по цій вулиці, направо, на подвір'ї одної Люсі стоїть ятка така маленька. Та це як виняток, бо магазини були в приміщенні. А то там збереглася та ятка, воно вже як антикваріат. [То

вона яка, на колесах чи?] То вона стаціонарна. Установлювалась там, як кіоск невеликий такий. І ото зберігається там у дворі стоїть. [А там можна будет посмотреть потом?] А я вас заведу потом, потрогаєте руками, подивитесь. Але воно вот я не знаю, Люсі треба питати, чи та ятка ... чи торгували ще за Польщі, чи то потім вже зробили та торгували. То не знаю. По старому образцу архітектурний стиль збережено. [Єврейська баня тут була?] Була. От там, де єврейська [синагога](#), там ззаду і баня була, єврейська.

00.32 [Так туда только евреи ходили или другие тоже?] Ні, тільки євреї, ті, хто був євреєм, ті ходили в баню. Українці туди не мали доступу. І молитися ніхто з українців молитися не ходив і в баню не ходили. [А баня - это отдельный домик какой-то, да?] Да, то дуже був отдельний домік, розкішний домік такий був, да. Там було по тих часах, то там і гаряча, і холодна вода, і топили. Якраз ви надійшли, я там сидів з Миколою, то ми і говорили про ту баню. А потом її зруйнували, я не знаю, чого. [То есть сейчас там ничего нет, да?] Да, нічого зараз там немає. Нічого. [А вот было, может быть, такое место, куда евреи ходили кур резать? И вообще как они с курями?]

00.33 Вони курку різали так - тільки раз, і всьо. [А как? Каждый мог или был специалист какой-то?] Як вам сказати? Тут була бойня. Вот я вам покажу, де та бойня була. Там осталося там туалет зробили. Де жовте, там зліва. До того там була бойня. Це вже й 60, і 30 років тому там була бойня, свиней різали. Але вона була побудована ще десь у 1880-их роках. Вона стара була. [А там свиней резали или коров тоже?] Там были і свині, і корови, і вівці, і барани. І євреї, які не хотіли дома, приносили туди курей різати.

00.34 [Ой, несмотря на то, что там свиней резали?] Ну, там було два приміщення, для курей був отдельний і для входу, там зовсім отдельний був. От я ж пацаном був, то мій батько якраз там працював, був завідувачим. То з цьої сторони велике було приміщення, бойня, перед бойнею була така загорожа - то привозять туди то, що останавлювалося, тоді за бойнею був коптільний цех, а за коптільним цехом було де курей різали. [А для євреїв різав єврей чи українець?] Українець. Різав кури. А от батько мій казав, як був малий, деякі євреї запрошували я субота та неділя запалювати у плиті, бо вони не палили. Вони не робили. [В суботу вони не робили?] Да, субота, неділя, і ще були деякі такі дні, були,

00.35 шо євреї нічого не робили. [Могли любого позвать или соседа?] Могли любого украинца. [Необязательно знакомого или все-таки соседа?] Ну, тут же всі всіх знали, ну та як ви кажете, здебільшого соседа приглашали. [А что-нибудь за это давали?] Два гроші. [Эта такая была такса?] Нет, ну я от памятаю, шо батько казав, шо все до одного єврея ходив різати курку, то два гроші давав. [Это одной монеткой?] Да, одной монеткой. 50 грош є. У мене колись була колекція, а зараз... [То есть и спичку запалить, и курку зарезать - два гроша?] Не, отак там спічку мій батько був пацаном там 10-12 років, то кличе його: «Запали». Запали. На другой день кличе там, курку зарізати. От, тоді вже заплатить.

00.36 А так, щоб за кожну - не. Але взагалі-то от скільки тих старший людей було, то про євреїв відзивалися гарно. Шо єврей ніколи не обманув, слово тримав завжди. Євреї були чесні люди. А українці обманювали один одного, кидали. [А в магазинах, в лавках евреи в долг давали?] Да, давали, зошит був, записували. Но якщо я прийду, він мене знає, він дає. Но якщо другой такий прийде, що ніде не робить, то він не, іди зароби, а потім уже.. [А бывало такое, что не отдавали долг? И что тогда тот еврей делал] А як долг не віддавали, то тут була міліція. І ходив такий спеціальний при сільраді мужчина, який ходив з трубкою і трубив: ту-ту-ту-ту, як в горн.

00.37 І труба. Трубив-трубив, значить, ззивав людей. І як люди збиралися на площу, то він об'являв, шо такий-то такий-то заборгував. І так і казав, заборгував жидові 10 злотих. Якщо він до вечера не віддасть, завтра йдемо забирати до хати. Якщо він завтра не віддає, йдуть до того до хати божника. І подушки брали там чи що, і там же продавали і гроші віддавали. [Це за Польщі так було?] Да, за Польщі. І тюрма була у Солотвині, була тюрма. Отам де це польський, туда у вулицю терба йти метрів 300, за польським костьолом, туда дальше. Отам ця річечка Солонець тече, і на березі цієї річечки була тюрма.

00.38 Ше й в тюрму сажали. [А вот вы сказали замок еще где-то здесь был?] Ну, от ми... [Или

это только по летописи?] Слушайте дальше, так на том стародавньому замку... В мене були колись якісь предмети з того замку, я мав. От коли був Краснопіль, то згадується в літописі Пнівський замок, який був старший за Галицький замок. Але Пнівський замок був старший за Краснопільський замок. Він ще старший. Коли в 1241-2 роках сюди татаро-монголи доходили, то Пнівський замок ще був ну не в розквіті, а ле як стара споруда була. Вже до того довго був. А потім вже Краснопільський зруйнували повністю. [А де він стояв, на горі?] Під горою. Там вулиця Танкова, це як йти туди, то треба подивитися, де тюрма була. І тоді подивитися на гору. Ну, зараз можна що там вал, та якби вал є... та то уже природа з віками... то уже нема там нічого. Копають щось чи наприклад чи оруть землю, чи що, то ще якісь черепки дістають. [А археологи тут не працювали?] Нє, ніколи в житті тут, ніколи не було. Ми, як я вчився, то копали в цьому, в Галичі. Там копались. [Там багата археологія]. Да, та там розікрали все. (Роздуми про нечесність, як розкрадають все. Розповідь про Анатолія Борисовича - археолога, який був брехливий. За знахідки давав студентам бутилку ггорілки). [А вот кладбище в Солотвино, оно было только для местных, или и с окрестных местечек тоже хоронили евреев здесь?] Нє, нє, тільки з Солотвіну. І перед заходом сонця євреї ховали. Йшли на похорон. Но тут же ж мої, баба ще моя, дід жив, то євреї

00.41 так швидко- швидко- швидко- швидко- швидко і лицем вниз ховали. Це ви знаєте?

[Нет. А как это лицом вниз?] Лицом вниз. В нас ховають отак, а євреїв - отак. [А в гробу или без гроба?] В простинь замотували. Ну таке як простинь. [Без труни?] Без труни. На чомусь вони там несли, на якихось, і в простинь замотували і несли, лицем вниз. І отако до сонця. На восток. [На восток. Головой на восток?] На восток. А чому? Тому що євреї ж це, вони вважали, сама мудра нація. І, коли сонце сходить, євреї повинен самий перший бачити схід сонця. Понімаєте? І тому вони вниз головою ховали. Самий перший, він був самий перший. [А вот никаких легенд не осталось про татар тут? Что татары тут проходили, и от них осталось тут что-нибудь. Споруди чи шо] Татари. От село, яке татарів це за Яремчею. Татари там були. А в нас тут [Маркове](#), ви поїдете на [Маняву](#). А в сторону - [Бабче](#), село Бабче. Я там п'ять років вчителював. То чому Бабче? Тому що коли були татари, зайшли в село, то чим займалися? Грабежом. Грабували. То там одного татарина там були бочки солили огірки. То там одного татарина та втопили в бочці. Накрили бочку, і всьо. Татари вже відійшли, а тоді витягли того татарина. А там декілька хат, то було поселення маленьке. То не йменували, просто казали, що там люди живуть. А пізніше почали називати. Оказалось, коли вони татарина того витягли, оказалось, що як у нас тут на заході говорять не кажуть жінка чи дівчина. А баба. Баба. Бабче. Бабче. Оказалось, маленьке бабче. [Не мужчина, а женщина?] Баба була. Баба. А баба була маленька, бо монголи ж маленькі біли. То бабче. І отам де бабче втопилося, назвали поселення Бабче. Село Бабче. [То есть она была в каком-то мужском костюме?] Да, як воїн, монголо-тата. А оказалось, женщина. Бабче. [Интересно] Можна закурити? [Конечно. А про евреев какие легенды рассказывают? Как они тут появились?] Откуда? Скільки тут було з Бердичева, з Бердичевом вони мали зв'язок. (Запитує, скільки ще ми тут пробудемо. Відповідаємо, що довго, ще 2 тижні). Що мені батько казав, що це кладбище надзвичайно старе. І що за конституцією радянською можна ховати на цвинтарі от поховали, 50 років пройшло, можна ще ховати. Це ж вони запозичили від євреїв. Це ж вони запозичили від євреїв. І тому поховання можуть накладатися одне на одне.

00.45 Так то що вони міряють, то буде таке суто плюс-мінус, бо це уде те, що зараз в наявності. Наприклад, 1900 року, в 1880 році ховали, а то уже в 1930-му ховали в тому самому місці. [А на тому кладбищі коли останній раз хоронили?] Останні раз років 15 тому. [А кого?] [Кукера](#). [Здешнього?] Да, він тут жив. Той його [дом](#) був великий, він його не отсудив, жив в комунальній квартирі. [А это его был?] Его отца. Его [отец](#) был врачом, [старший брат](#) врачом, и отец его был врачом дипломованим. А він неграмотний був, той єврей, но під маркою, ніби його брат був лікар, і він казав, що він лікар. Но який лікар. 00.46 Коли тут футбольна команда приїжджала, то він сидів між футболістами, то когось вдарить на полі, кричать «Лікар, лікар». Та який він лікар! Оце й вся його лікарська практика була (Сміються) А так він робив цей же ж Кукер у конторі буріння, но не робив на буровій, а десь там сидів на складі. Єврей. [А євреї так фізичним трудом не займалися?] Нє-нє. От у нас є тут один славний єврей солотвинський, на рік молодший за мене, а його сестра зі мною 10 років вчилася [Майя Майоровна Тайк](#). Він дуже багато зробив. Він взагалі як меценат. 24 серпня прийде, 40 років як закінчили школу. А ми в минулому році празнували. А сестра цього [Фіми](#) однокласниця. Я

вчився на історичному факультеті, а вона вчилася в Дрогобичі, вчила німецьку мову, романо-германське, прекрасне володіла німецькою мовою. А мені треба було контрольну по німецькій мові написати. І вона мені каже: «То я тобі за два дні напишу, а ти собі перепишеш та здаш». А я кажу: «Я коли перепишу. То викладач не буде мати, що читати». Вона мені написала, я здав, вона і підписала. Всього. Я здав. І тоді вже прийшлося... На занятті викладач каже, тому зараховано, тому треба захистити контрольну, а тому не зараховано. А Костік [я] Олег - на захист. І я сів перед ним... а Поляков він на Нюрнберзькому процесі полковник якраз був перекладачем. Переводчиком. Досконало знав німецьку мову. І я сів перед ним, і він мені каже: «А ти сам написав цю контрольну?» - «Ні, не я» - «А хто?» І я йому чесно так розкакую. Він так дивиться на мене і каже: «Якби ти мені сказав, що ти сам написав, то я б тебе відразу вигнав. І ти би в мене екзамен не здав. Бо скільки я в інституті працюю, ще в мене такої роботи не було». Ні одної помилки! І каліграфічно, в неї гарний почерк був. [А ви в школі німецький учили, да?] Німецький, да. [А вот говорят, что еврейский язык на немецкий похож, да?] Да, похож. Так як український до російського, та до білоруського, так само і єврейський до [німецького]. [То есть евреи евреи разговаривают, вы можете понять?]

00.49 Як смисл, якщо ви будете довго говорити, то я можу поняти, про природу, чи про море, а так щоб конкретно, не можу. [А вообще неевреи тут в Солотвине еврейский язык знали?] Мій батько знав єврейську, да. [А откуда?] А він з маленькими жиденятами бавився, іграли дитини. І вони євреї між собою на івриті говорили, і батько слухав і засвоював. Дитина ж засвоює швидко. То він знав єврейську. А от тут такі жили, цей [Тайк](#) жив, то в цього [Фіми](#) батько був старший, то приходив до нас, говорили. А цього Тайка двоюродний брат [Юргант](#) в Празі жив, і коли жив у Праці, коли мій батько в 66-му році на запрошення одного свого однополчанина поїхав в Прагу, то вони разом в концлагері сиділи, тікали. І зустрівся з тим

00.50 з тим Юргантом, з тим євреем. Ну, батько був ще малий тоді. А той був старший, він у Празі мав уже свої ресторани в 66-му році. То він каже моєму батьку: «Славко, скільки тобі треба шо купити, скільки тобі треба грошей, я тобі даю. А тато каже: «А як я вам віддам?» - «А ти прийдиш в Солотвин?, віддаш Майєрові. Фіминому батькові. Отак. Потім пройшов час, десь через рік приїжджає той Юргант сюди, приходять сюди, тут угощали його, всьо, і він каже моєму батькові: «Славко, мені треба 5 тис. рублів». А батько каже: «Я вам можу позичити». А то вони вечером говорили. „Ну, - каже, в мене такої налічності немає. Але на ощадкнижці є в мене гроші, завтра рано прийдете, підемо та знімемо. Юргант прийшов рано, батько бере книжку, заходять вони туди в ощадкасу до .. тільки підходить батько підписувати чек, він бере батька під руку та каже: „Пішли геть. Я хотів перевірити, чи ти мені позичиш чи не позичиш." Поняли?

[Евреи украинскую еду едят?] . І мясо їли, свинину їли, аж гай шумів! От Фіма приїде, буде їсти. А може зараз не їсть, він же пан великий, член державної думи Росії. [Ну это еще не повод чтоб свинину не есть!] Ну, не, він же общається з євреями і дотримується їх канонів. А ми з ними спілкувалися з тим Фімою. І я шось не помню, щоб він шось їв, а шось не їв. [А старые евреи свинину ели?] А його батько, тут був магазин, м'ясний магазин, так він у м'ясному магазині продавав, і сметану продавав у бідонах, молоко і свинину, свинина, телятина продавалася. А чи їли вони свинину, не знаю. Я знаю, що коли [Майя](#) заміж виходила, його старша сестра, моя однокласниця... Це було в якому році? Це було десь в 1980, в 1974-75 рік. Вона виходила заміж, то дома робили свадьбу, всьо. І [Міша](#), чоловік її Міша. [Он еврей?] Та вона ж не скаже, що він єврей. Бо то Тайк, було би соромно, вона ж єврейка чистокровна. А він Міша. Та ніхто ж її не питає, чи він єврей, чи не єврей, той Міша. Ну ми погуляли, посиділи, а я йому кажу: „Мойше. Щось так звертаюся та кажу: „Мойше". А він мене за руку, та каже: „Давай выйдем. А звідки ти знаєш, що я Мойше?"

53. Міша - Мойша. „То я, Міша, Мойше записаний". А він з Калуша, теж єврей чистокровний. [То есть имена вот меняли как на украинские?] Да, вот він Міша, а записаний Мойше. [А почему? Стеснялись?] Стеснялись, да. Ну, євреїв ніхто не перслідував, от я ж з ними вчився, з Майєю вчився десять років, з першого по десятий клас. І вона навіть з першого по десятий клас закінчила школу з золотою медаллю. Вона розумна. І так само [Фіма](#). Фіма такий був футболіст, спортсмен гарний, в футбол грав, ну, товариський. Ми були такі пацани, десь в сад

залізити чи ще кудась піти. Він такий був нормальний. [А вот эта еврейская свадьба, на которой ві були, она чем-то отличается от украинской?] Нет, ничем. Ничем не отличалась. Ми прийшли, вони у сільсоветі розписались, і от ми прийшли, отак як я женився, у мене були свідетелі, дружка, так і

54. В них були свідетелі. [При розписі?] Ні, не при розписі. Я не знаю, коли вони розписалися. А в суботу вечері ми до них прийшли, стли буки накриті, і угощалися. І тоже я уже не помню, чи то ула якась різниця чи то свинина, чи то телятина. Їли всьо підряд. [А вот на Пасху приглашали друг друга в гости? Угощали?] Я у них багато разів був у хати. Ну так щоб Майя і Фіма, ніколи у них дома не робили День рожденія, не робили. І от я не помню, щоб вони дома шось робили. От мій батько, у нас бойня була, завідував, і коптільний цех був, батько там і коптив, і свиней різав. Їх там було четверо чоловік чи п'ятеро, то батько робив. І той Фіми батько приходив завжди в гості, і він користувався таким авторитетом в Солотвині,

55. що до нього йшли люди от посовітуватися. Чи то мені купити чи не купити, от посовітуватися. Чи мені там то придбати чи шо мені робити. Бо він такий розумний був дядько. Я його помню, такий єврейчик. А батько приїзжає з санаторію, а цей [Майер](#) прийшов та й тут у хаті сиділи та й ми там пацани з братом, і ей каже: „Славко, а ти там бабьонку мав?" (Сміються) Ну, чуєш, ти бабьонку мав? Треба ж девочку якусь. „Ну, ти, - каже, - бабьонку мав?" - „А як же, мав". З усіма спілкувався мій батько, хто старший там був, хто як, дехто й набагато старший був, а батько з ними на ти говорив. Але Майеру завжди - ви. А цього Тайга (Мається на увазі Тайк) всі на ви говорили.

56. Уважаємий чоловік бил. [А вони з вашим батьком ровесніки були?] Нет, цей на рік старший, 24-го года, а той где-то з 15 года, где-то так. [И его все на вы называли?] Да, все. [А как к нему, по имени-отчеству обращались или там?] Пане Тайк. Майор Йоханович. Або Тайк. [?] Пане Тайк. Господин. [А вот дома у евреев что-то отличалось от украинских?] Нет, нічого. В комнатах, так як у нас, у них всьо було. Більше ніяк. [А вот не было у них на дверях, не прибывали ничего на дверь?] Не було нічого, із хати нічого не було.

57. [А что-то похожее как на градусник, не видели ничего такого в доме? Такая штучка висела?] Не помню я. Не помню я, щоб шось висіло. Не помню. Може десь, але так на виду не висіло. [А вот именно на входной?] Ні, там нічого не було. Бо вони жили на першому поверсі, а на другому поверсі жив мій однакласник жив, то ми дружили. І Фіма найшов пістолет, то ми ходили, то ше ховали там отако під стріху пістолет, а потом ходили там стріляли. То Вальтер був німецький. Потом хтось украв той пістолет. Видно хто з старших побачив та й забрав. [А к рабину советоваться так не ходили?] А я не знаю.

58. [А вот по рассказам?] А я не знаю. [А вот не рассказывали?] Ну, я вот знаю, що нашого священника, попа, ніхто не поважає. [Почему?] Потому что він гавно, ізвініте. [Не потому, что он не мэстный? Он местный?] Ні, він не місний, он кілометрів 30 отсюда, там у кожному селі, у Раківці є, Дмитро, то до нього йдуть радтитися. Він говорить: „У мне печінка болит". Він мені на ви говорить, хо він за мене на 10 років старший. Я кажу: „Дмитре, - кажу, - якби мені хтось такий черев прикріпив, мене б теж все боліло. І ноги болять, ну так куда таку тушу носити. [Но его уважают, ездят?] Уважают. Нет, не місніє, із деревни ходять. А до нашого ніхто не ходить. Бо не ходять. От у мене жінка померла 11 років тому.

59. Рак крові, коротше. І всьо. За півроку і не стало. Вчителькою убла. Та я іду до нього, до цього попа. Вона була у лікарні в Івано-Франковську, привіз її сюда помирать. Та й каже: „Отче духовний, прийшов до вас, аби ви прийшли та висповідали мою жінку". А він каже: „А ти з нею шлюб брав?" - „Ні, кажу, - не брав". А я завжди нікому ніколи не брешу. Кажу то шое. „не брав". - „То ви з нею прожили у гріху 25 років і грішили 25 років". Та я йому і кажу: „Я не прийшов до вас аби ви мені лекцію читали. Підіть її висповідайте". - „ну, ви знаєте, то не, то гріхове". Та й починає ля-ля, ля-ля, тоді я йому на стіл ставлю 25 доларів. Кажу: „Я вас у машині чекаю".

60. „Добре-добре, чекайте мене в машині, я зараз вийду". А це він висповідав, жінка померла, в церкву ходив. А це у нас тут є такі старші жінки, я їм кажу, за 25 доларів висповідав жінку. А одна там каже, щоб священник не дізнався. А я їм кажу: „Я вам кажу спеціально, щоб ви йому

сказали, що він „. Ну і сказав, хто він є. Ну хіба це не скотина? От мій брат лікарем проробив, лікар-терапевт. Не пив, не кутив. Він попів не признавав, як і я. В рду у мене попів ніхто не признає. І уже в суботу вечером умер, в 21 час умер. А дечь годин була пята, це 18 февраля умер, зимой.

0:61 А в 5 часов вечера уже вечер, сонце швидше сідає. І його тьоца каже: „Ігор казав, що його треба, аби він висповідав“. - А я кажу: „Я не знаю, що це його воля. Поки він був живий. Він на цю тему нічого не казав, бо він це не признавав. Коротче, тьоца пішла до попа, все догооврилася та й іде. Отут жив отой дом красний, отам Ігор жив, мій брат. Іде поп, іде, я коло калітки його зустрічаю. Він заходить, поздоровкався, все. То я нікому ше відколи живу ніякому попові руку не цілував та й не поцілую, чому я маю комусь руки лизати. Ми так поздоровкались, він заходить. Так, ваш брат, видите так погано, як тривога, то ви до мене.

[Transcription incomplete: mins. 62-123 not included. See [part II](#)]

English translation of transription:

Not yet.

Description:

History of Solotvin and the Ivano-Frankovsk region.

The Nazi occupation. World War II.

Ukrainian collaborators.

Ukrainian Insurgent Army (UPA). Bandera.

The Soviet rule.

Ukrainian National movement.

Pre- World War II life in Solotvin.

Religion.

A former synagogue and bathhouse.

Jewish Festivals and rituals.

Jewish trade and shopkeepers in Solotvin.

Jewish burial traditions.

Jewish residents of Solotvin.

Information concerning the Ukrainian society.

Interviewer: Olga Belova

Interview with Oleh Kostyk and others, Solotvin, part I (IF_Sol_09_019)

Published on Єврейська Галичина та Буковина (<http://www.jgaliciabukovina.net>)

Interviewer: Elena Kushnir

Community: [Stanislawow \(Ivano-Frankivsk\)](#)

Джерело: <http://www.jgaliciabukovina.net/uk/node/111719>